

فرا تحلیل رابطه اعتیاد به اینترنت و ویژگی‌های شخصیتی

A meta-analysis of the relationship between Internet addiction and personality traits

Dr. Hadi Bahrami Ehsan

Professor, University of Tehran

Ahmad Shahvarouqi

Master of General Psychology, University of

Tehran : *Shahvaroghi5260@ut.ac.ir***Mohammad Ali Shahvarouqi**

Master of Criminal Law and Criminology,

Shahid Beheshti University

دکتر هادی بهرامی احسان

استاد دانشگاه تهران

احمد شاهواروقی

کارشناسی ارشد روان‌شناسی عمومی دانشگاه تهران

محمدعلی شاهواروقی

کارشناسی ارشد حقوق جزا و جرم‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی

Abstract

Despite all benefits of the Internet, this communication technology, as a double-edged sword, has caused many losses and problems. At the top, there is a sickly use of the Internet, which, like a dangerous disease, attacks the individual and the social aspects of life. Internet damage is to the extent that it has led most countries to take effective steps to improve the problems of people involved in this issue through establishing clinics for technology addiction, especially the Internet. consequently, the concept of Internet addiction was coined and became an active field of study. Research on the relationship between Internet addiction and personality traits has led to heterogeneous results so it's necessary to incorporate these findings to find a reliable output. present study was carried out using meta-analysis method. For this purpose, out of the 13 studies conducted, 10 items that were compatible in terms of methodology were selected. a meta-analysis checklist was used to gather data. The research includes 5078 case samples and 48 Effect Size. The results are achieved by adopting the method of combining the size of the effect, which is as follows: Internet addiction with Neuroticism 0.143, extraversion -0.123, openness to experience -0.044, Agreeableness -0.101, conscientiousness -0.174. conclusions about meta-analysis data should be done due to a given field, but the results obtained in this study show a low, and in some cases moderate relations.

Key words: internet addiction, personality traits, meta-analysis, effect size

چکیده

با وجود همه محاسنی که استفاده از اینترنت برای زندگی امروزی بشر داشته، این فناوری ارتباطی همچون شمشیری دولبه زیان‌ها و مشکلات فراوانی را به دنبال داشته است. در رأس این مشکلات، استفاده بیمارگونه از اینترنت قرار دارد که همچون بیماری خطرناکی نمودهای فردی و اجتماعی زندگی را مورد هجوم قرار داده است. آسیب‌های اینترنت به حدی است که اکثر کشورها را بر آن داشته تا با تاسیس کلینیک‌های ترک اعتیاد به تکنولوژی به خصوص اینترنت، گامی موثر در بهبود وضعیت افراد دچار مشکل در این زمینه بردارند. در همین راستا مفهوم اعتیاد به اینترنت شکل گرفت و به یک زمینه پژوهشی فعال تبدیل شد. پژوهش‌هایی در زمینه ارتباط اعتیاد به اینترنت و ویژگی‌های شخصیتی انجام شده که یافته‌های ناهمگونی را در پی داشته است و نیاز به ترکیب این یافته‌ها برای رسیدن به نتیجه مطمئن احساس می‌شود. تحقیق حاضر با روش فرا تحلیل انجام گرفت. به همین منظور از میان ۱۳ پژوهش انجام شده، ۱۰ مورد که از لحاظ روش‌شناسی مطلوب بودند، انتخاب شد. برای انجام پژوهش حاضر از ابزار چک لیست فرا تحلیل استفاده شد. این پژوهش در برگیرنده ۵۰۷۸ مورد نمونه و ۴۸ اندازه اثر می‌باشد. نتایج با اتخاذ روش ترکیب اندازه اثر بدست آمد که داده‌های بدست آمده به شرح: اعتیاد به اینترنت با روان‌رنجورخویی 0.143، برون‌گرایی -0.123، باز بودن به تجربه -0.044، سازش‌پذیری -0.101، با وجدان بودن -0.174 می‌باشند. تفسیر نتایج فرا تحلیل با توجه به حیطه مربوط صورت می‌گیرد اما نتایج بدست آمده در پژوهش حاضر، ارتباط کم و در برخی موارد متوسط را نشان می‌دهد.

کلید واژه‌ها: اعتیاد به اینترنت، ویژگی‌های شخصیتی، فرا تحلیل، اندازه اثر

نوع مقاله: فرا تحلیل دریافت: اردیبهشت ۹۷ پذیرش: مهر ۹۷

مقدمه

سنت انکار ناپذیر تاریخ بشر، رشد علم و به تبع آن تکنولوژی در جهت رفاه و آسایش هر چه بیشتر زندگی بر روی کره زمین بوده است. در این راستا اینترنت به عنوان گونه‌ای از تکنولوژی، مزایای مثبت فراوانی دارد که این باعث شده تا جزء پیوسته‌ای از زندگی روزانه

را تشکیل دهد (یانگ و نابوکو دی آبریو، ۲۰۱۱). صرف نظر از کاربرد های فراوان اینترنت در زندگی بشر امروزی، این فناوری ویژگی های خاص و منحصر به فردی نیز دارد که جذابیت و اقبال آن را دو چندان می کند. از جمله آنها می توان به دسترسی آسان و تنوع مطالب موجود در اینترنت (احمدی و همکاران، ۱۳۹۱)؛ سرعت و گمنامی (قاسمی و ملک احمدی، ۱۳۸۹) و ارتباط اجتماعی و رهایی از شرم (یانگ و نابوکو دی آبریو، ۲۰۱۱) اشاره کرد.

استفاده از اینترنت در دهه گذشته به حدود ۲۳/۹ درصد رسیده است (مجمع جهانی ارتباطات، ۲۰۱۲)؛ به نقل از کوس^۲ و همکاران، ۲۰۱۳). عملکرد اینترنت یک پیوستار را تشکیل می دهد که از کمک به افزایش سلامتی تا زمینه سازی اعتیاد، گسترده است. از ابتدای ظهور اینترنت جنبه های مثبت سبب جذابیت روزافزون آن گردید اما دیری نگذشت که اعتیاد به اینترنت به عنوان یک بیماری جدید مدنظر پژوهشگران قرار گرفت (آبوجاد^۳، ۲۰۱۰؛ کش^۴ و همکاران، ۲۰۱۲؛ یانگ و نابوکو دی آبریو، ۲۰۱۱؛ براونی-میلر^۵، ۲۰۰۹).

اختلال اعتیاد به اینترنت (IAD)، اصطلاحی است که نخستین بار توسط ایوان گلدبرگ^۶ (۱۹۹۵) برای استفاده اجباری از اینترنت به کارگرفته شد (تمنایی فر، صدیقی ارفعی و گندمی، ۱۳۹۲). در سال ۱۹۹۶، کیمبرلی اس یانگ، نخستین شخصی بود که گزارش تفصیلی موردی با مشکل در استفاده از اینترنت را منتشر کرد (آبوجاد، ۲۰۱۰). گزارش مذکور زن خانه دار ۴۳ ساله ای بود که به اینترنت اعتیاد پیدا کرده بود و نارسایی های فراوانی در زندگی روزمره داشت (یانگ، ۱۹۹۶a). نخستین پژوهش مستند نیز توسط دکتر یانگ در همان سال در انجمن روان شناسی آمریکا به چاپ رسید (یانگ، ۱۹۹۶b). در حال حاضر، در میان پژوهشگران در تعریف اعتیاد به اینترنت اتفاق نظر وجود ندارد (جانسون^۷، ۲۰۰۹؛ شاول^۸ و بلک^۹، ۲۰۰۸) که این بیشتر به دلیل فقدان ملاک های تشخیصی مرجع است (براونی-میلر، ۲۰۰۹). در کل، اختلال اعتیاد به اینترنت به عنوان استفاده ناسازگارانه از اینترنت تعریف شده است (فتحی، ۱۳۹۰). و توسط دلمشغولی ها، تمایلات و یا رفتارهای کنترل نشده و بیش از حد در مورد استفاده از اینترنت مشخص می شود (روزنبرگ^{۱۰} و فدر^{۱۱}، ۲۰۱۴).

در ایران مانند بسیاری از کشورهای در حال توسعه هنوز مطالعات و تحقیقات در حوزه اعتیاد به اینترنت و عوامل پدیدآورنده و مستعد کننده آن، در ابتدای راه قرار دارند (رشید، ۱۳۸۷). عمده این تحقیقات بررسی همبستگی میان اعتیاد به اینترنت و فاکتورهای روانی همچون: افسردگی (بیدی و همکاران، ۱۳۹۱؛ جعفری و فاتحی زاده، ۱۳۹۱)، رشد اجتماعی (روحانی و تار، ۱۳۹۰)، هوش هیجانی (جعفری و فاتحی زاده، ۱۳۹۰)، عزت نفس (بیدی و همکاران، ۱۳۹۱) و سلامت عمومی (ناستی زایی، ۱۳۸۷؛ میرزاییان و همکاران، ۱۳۹۰؛ بحری و همکاران، ۱۳۹۰؛ جعفری ندوشن و همکاران، ۱۳۹۱) بوده است. علاوه بر این، رابطه اعتیاد اینترنتی در چندین مطالعه با صفات شخصیتی مثل کمروبی، برون گرایی و گشودگی بررسی شده است (پاپاستیلانو^{۱۲}، ۲۰۱۳). سوال مطرح شده در اینجا این است که آیا ویژگی های شخصیتی خاصی را می توان در میان افراد مبتلا به اعتیاد به اینترنت یافت که آنها را مستعد این مشکل کند.

شخصیت الگویی از صفات نسبتا پایدار و ویژگی های منحصر به فردی است که هم تداوم و هم فردیت را به رفتار شخص می دهند (فیست^{۱۳} و فیست^{۱۴}، ۲۰۰۸). یک رویکرد بسیار مطالعه شده، صفات شخصیتی است (جان^{۱۵}، رابینز^{۱۶} و پروین^{۱۷}، ۲۰۰۸). صفت ویژگی یا کیفیت شخصی متمایز کننده است. آلپورت، کتل و آیزنک پیشگامان رویکرد صفات محسوب می شوند (شولتز^{۱۸} و شولتز^{۱۹}، ۲۰۱۳). هر چند مفاهیم عمده این پژوهشگران در دهه ۱۹۶۰ توسعه یافتند، اما یک دیدگاه یا طبقه بندی صفات همگانی بدست نیامده بود. از آن پس دیگر مدل های سه عاملی توسعه یافتند که برخی بر پایه تحلیل عاملی و بقیه بر مبنای تفاوت های فردی در عملکرد سیستم های

¹ Young and Nabuco de Abreu

² kuss

³ Aboujaoude

⁴ Cash

⁵ Browne-Miller

⁶ goldberg

⁷ Johnson

⁸ shaw

⁹ black

¹ Rosenberg

0

¹ Feder

1

¹ Papastilianou

2

¹ Feist

3

¹ John

4

¹ Robins

5

¹ pervin

6

¹ Schultz

7

فیزیولوژیکی بودند (کلونینگر، ۱۹۸۶؛ گری، ۱۹۸۷؛ تلگن، ۱۹۹۳). به هر حال اکنون یک رضایت‌همگانی درباره مدل پنج‌عاملی شخصیت ایجاد شده است (مک کری^۱ و کاستا^۲؛ ۱۹۹۹). شک نسبتاً کمی وجود دارد که مدل ۵ عاملی شخصیت امروزه پارادایم غالب در مطالعات شخصیت و یکی از تاثیرگذارترین مدل‌ها در روان‌شناسی است.

مک کری و کاستا، شخصیت را در امتداد پنج بعد یا پنج عامل اصلی شامل روان رنجورخویی، برون‌گرایی، بازبودن به تجربه (گشودگی)، سازش‌پذیری (توافق) و وجدان‌گرایی (وظیفه‌شناسی)، توصیف کردند. هر کدام از این پنج بعد شامل ۶ مقیاس فرعی می‌شود که در کل ۳۰ مقیاس را تشکیل می‌دهند (کور و متیوز^۳، ۲۰۰۹؛ فیست و فیست، ۲۰۰۸؛ مک کری و کاستا، ۲۰۰۳). اینکه ویژگی‌های شخصیتی می‌تواند رفتارهای گوناگون در رابطه با اینترنت را توضیح دهد (پاپاستیلیانو^۴، ۲۰۱۳)، در پژوهش‌های ایرانی مورد توجه بوده است (درگاهی و رضوی، ۱۳۸۶؛ رشید، ۱۳۸۷؛ عسگری و مرعشیان، ۱۳۸۷؛ شایق، آزاد و بهرامی، ۱۳۸۸؛ تمنایی فر، صدیقی ارفعی و گندمی، ۱۳۹۲؛ خواجه موگهی و علاسوند، ۱۳۸۹؛ خانجانی و اکبری، ۱۳۹۰؛ فتحی، ۱۳۹۰؛ گندمی، ۱۳۹۰؛ منتظرالظهور و ونوسفادرانی، ۱۳۹۰؛ حسن زاده و همکاران، ۱۳۹۱؛ حسینی بهشتیان، ۱۳۹۱؛ اخوی ثمرین^۵ و همکاران، ۲۰۱۳).

ضرورت پژوهش

اینترنت رسانه اجتماعی گسترده‌ای است که از زمان ظهور آن تا به امروز حیطه‌های مختلف زندگی روزمره را اشغال کرده است (بیدی و کارشکی، ۱۳۹۲). استفاده از اینترنت در نسل جدید جامعه در حال گسترش است و بخش مهمی از زندگی افراد را تشکیل می‌دهد. با گذشت زمان و مشغول شدن هر چه بیشتر مردم به این وسیله ارتباط جمعی، مشکل استفاده مفرط از اینترنت در جامعه مطرح شد. این معضل، رشد چشمگیری داشته است تا جایی که برخی آن را به عنوان آسیبی که شاخص‌های مرضی دارد، در نظر می‌گیرند. فاکتورهای گوناگونی را در نقش عامل مرتبط با این نوع از اعتیاد در نظر گرفته‌اند که از این میان، ویژگی‌های شخصیتی از ابتدا مورد توجه پژوهشگران بوده و هست. اما پژوهش‌هایی که در این رابطه در ایران صورت گرفته، اختلافاتی را نشان داده است که ضرورت انجام فراتحلیل اطلاعات برای رسیدن به یک یافته مطمئن تر احساس می‌شود. در واقع کند و کاو در پژوهش‌ها برای رسیدن به نتایج مطمئن، رفع تناقضات موجود در انواع مطالعات و کشف شکاف‌های دانشی از اهداف عمده فراتحلیل محسوب می‌شود (نصراللهی، مختاری و سیدین، ۱۳۹۲). با توجه به حجم مطالعات انجام شده و تعداد اندازه اثرهای حاضر، می‌توان با انجام یک تحلیل دوباره بر روی داده‌های پیشین، به نتایج مناسب تری دست یافت. پیش از این زارع‌زاده و آئینی (۱۳۹۴) پژوهشی با عنوان فراتحلیل اعتیاد اینترنتی دانشجویان انجام داده و در آن به بررسی فاکتورهای مختلف مرتبط با اعتیاد به اینترنت در مطالعات ایرانی پرداخته‌اند. در این پژوهش برخلاف عنوان آن، از هیچ روش آماری مناسبی برای تحلیل داده‌های مطالعات پیشین استفاده نشده است. علاوه بر این هیچ ملاک مناسبی برای انتخاب پژوهش‌ها مد نظر قرار نگرفته و صرفاً به گزارش مطالعات در دسترس بسنده شده است. با توجه به تعداد قابل توجه مطالعات صورت گرفته درباره ارتباط ویژگی‌های شخصیتی با اعتیاد به اینترنت، پژوهش حاضر به طور ویژه به تحلیل این دسته از مطالعات می‌پردازد. برای این منظور از روش آماری خاص فراتحلیل استفاده شده و تمامی نتایج در قالب اندازه اثر گزارش شده است.

روش پژوهش

در پژوهش حاضر از روش فراتحلیل استفاده شده است. فراتحلیل یک اصطلاح کلی برای توصیف فنون آماری است که به پژوهشگر امکان می‌دهد الگوی یافته‌های حاصل از انواع مطالعات منتشر شده و نشده را در مورد یک پرسش پژوهشی خاص، تحلیل کند (هویت و کرامر، ۱۳۸۸). جامعه فراتحلیل حاضر را تمام پایان‌نامه‌ها و پژوهش‌های انجام شده در حوزه داخلی تشکیل می‌دهد. این شامل پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشگاه‌های ایران و تمام پژوهش‌هایی می‌شود که در جامعه ایران تا سال ۱۳۹۵ انجام شده باشد. نمونه پژوهش حاضر را پایان‌نامه‌ها و پژوهش‌هایی شامل می‌شود که از لحاظ روش‌شناسی (فرضیه، نمونه، روش نمونه‌گیری، ابزار اندازه‌گیری،

¹ Cloninger

² Gray

³ Tellegen

⁴ McCrae

⁵ Costa

⁶ Corr and Matthews

⁷ Papastyliaou

⁸ Akhavi Smarein

A meta-analysis of the relationship between Internet addiction and personality traits

روایی و پایایی ابزار اندازه گیری و روش تحلیل آماری) واجد شرایط بودند. برای انجام پژوهش حاضر مراحل پیش رو طی شد: ۱. تعریف و مشخص کردن متغیرهای مورد نظر ۲. جستجوی منابع اطلاعاتی و پایگاه های داده ۳. جمع آوری اطلاعات پژوهش ها ۴. محاسبه اندازه اثر برای هر پژوهش ۵. ترکیب اندازه های اثر پژوهش ها ۶. تعیین میزان معنی داری مطالعات ترکیب یافته. جهت جمع آوری داده ها، ابتدا پایگاه های اطلاعاتی پژوهش در ایران مورد جستجو قرار گرفتند. این موارد شامل پایگاه های Sid، Noormags، Ensani و Ganj می باشد. برای جستجو واژه های "اعتیاد به اینترنت"، "اعتیاد اینترنتی"، "ویژگی های شخصیتی" و "اعتیاد به اینترنت و ویژگی های شخصیتی" مورد استفاده قرار گرفتند. در این مرحله تمام داده های مربوط به مقالات گردآوری شدند. سپس برای استخراج اطلاعات مربوط به پایان نامه ها به مرکز ایرانداک مراجعه شد و طی چند نوبت، تمامی داده های مورد نیاز استخراج گردید. در مرحله نخست ۱۴ پایان نامه و مقاله بدست آمد. سپس داده ها مورد تجزیه و تحلیل اولیه قرار گرفتند و با توجه به ملاک های درون گنجی، ۱۰ مطالعه به عنوان منبع نهایی داده ها مورد استفاده قرار گرفتند.

ردیف	عنوان تحقیق	پژوهشگران	منبع	جنس	تعداد نمونه	اعتیاد به اینترنت	مقیاس ارزیابی شخصیت	مقیاس ارزیابی شخصیت	آماره مورد استفاده	r					\bar{z}_r
										A	C	O	E	N	
۱	رابطه اعتیاد اینترنتی با ویژگی های شخصیتی و سبکهای دلبستگی و سلامت روان در جوانان شهر اصفهان	ناهید منظر الظهور و زوسفادرائی	پایان نامه کارشناسی ارشد	مذکر و مؤنث	۳۱۰	پرسشنامه یانگ (YDQ)	NEO-FFI			A	C	O	E	N	0.28
۲	رابطه بین اعتیاد به اینترنت با ویژگی های شخصیتی دانش آموزان مقطع متوسطه شهرستان کاشان سال تحصیلی ۸۹-۸۸	زینب گندمی	پایان نامه کارشناسی ارشد	مذکر و مؤنث	۴۰۰	پرسشنامه یانگ (YDQ)	NEO-FFI			A	C	O	E	N	0.10
۳	بررسی رابطه بین ویژگی های شخصیتی (بر اساس NEO) و اعتیاد به اینترنت در نوجوانان	سونیا ارشید	پایان نامه کارشناسی ارشد	مؤنث	۲۴۸	پرسشنامه اعتیاد به اینترنت حسن پور	NEO-FFI			A	C	O	E	N	0.204

	C	A	O	E	N	C	A	O	E	N	C	A	O	E
0.59	-0.914	-0.823	-0.827	-0.911	-0.899	0.229	0.146	0.080	0.152	0.409	-0.254	-0.264	0.197	-0.095
0.53	-0.723	-0.666	-0.679	-0.722	-0.716	0.225	0.145	0.080	0.151	0.388	-0.249	-0.258	0.195	-0.095
0.001	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.001	0.006	0.13	0.021	0.001	0.0001	0.0001	0.002	0.136
0.53	-0.723	-0.666	-0.679	-0.722	-0.716	4.4	2.77	1.5	2.88	4.1	-0.249	-0.258	0.195	-0.095
N	C	A	O	E	N	C	A	O	E	N	C	A	O	E
r	t													
NEO-FFI	NEO-FFI													
پرسشنامه یانگ (YDQ)	پرسشنامه یانگ (YDQ)													
۸۰۰	۳۸۰													
مذکر و مونث	مذکر و مونث													
فن آوری اطلاعات و همکاران حسن زاده و	پایان نامه کارشناسی ارشد													
رابطه اعتیاد به اینترنت با پیشرفت تحصیلی و ویژگی های شخصیتی فراگیران	محمد فتحی													
۶	۴													
رابطه بین ویژگی های شخصیتی و اضطراب کامپیوتر با اعتیاد به اینترنت در دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز	پرویز عسگری و فاطمه مرعشیان													
۵	۵													
۴	۴													

^۱ در پژوهش اصلی، مقدار r را 1.679- ذکر کرده بود که به نظر اشتباه تایپی است.

	0.056	0.143	-0.09	-0.01	0.02	-0.06	0.25	0.237	-0.213	0.099	-0.053	0.150	-0.242	0.694	0.064	-0.112
	0.056	0.142	-0.09	-0.01	0.02	-0.06	0.25	-0.235	-0.21	0.099	-0.053	0.149	-0.238	0.603	0.064	-0.112
	0.03	0.001	0.071	0.824	0.696	0.276	0.01	0.001	0.001	0.053	0.301	0.004	0.001	0.001	0.069	0.020
	2.26	5.7	-0.09	-0.01	0.02	-0.06	0.25	0.235	-0.21	0.099	-0.053	0.149	-0.238	0.603	0.064	-0.112
E	N	C	A	O	E	N	C	A	O	E	N	C	A	O	E	
t	r															
NEO-FFI	NEO-PI-R															
پرسشنامه یانگ (YDO)	پرسشنامه یانگ (YDO)															
۱۵۷۵	۳۶۱															
مذکر و مؤنث	مذکر و مؤنث															
جامعه پژوهی فرهنگی	مجله اصول بهداشت روانی															
سید محمد حسینی بهشتیان	سمیه شایق و همکاران															
رابطه بین اعتیاد به اینترنت و ویژگی های شخصیتی دانشجویان دانشگاه های دولتی شهر تهران	بررسی اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با ویژگی های شخصیتی در نوجوانان تهران															
۹	۸															
	۷															

-0.30	-0.23	-0.01	-0.19	0.11	0.159	0.091	0.058
-0.30	-0.23	-0.01	-0.19	0.11	0.158	0.091	0.058
0.01	0.01	-	0.01	0.05	0.001	0.005	0.13 ^۱
-0.30	-0.23	-0.01	-0.19	0.11	6.39	3.65	2.34
C	A	O	E	N	C	A	O
r							
NEO-FFI							
Young's Diagnostic Questionnaire (YDQ)							
400							
Male & Female							
Psychology and Behavioral Research							
Zahra Akhavi Samarein et al.							
Relationship between Personality Traits and Internet Addiction of Students at Kharazmi University							
۱۰							

به منظور گردآوری اطلاعات پژوهش‌ها، از چک لیست فراتحلیل استفاده شد. این چک لیست در مطالعات فراتحلیل استفاده می‌شود تا داده‌های مورد استفاده به سهولت در دسترس قرار بگیرند. اطلاعات مندرج در چک لیست فراتحلیل حاضر شامل: عنوان تحقیق، اطلاعات شناسایی تحقیق (پژوهشگر و منبع)، جنس آزمودنی، تعداد نمونه، مقیاس مورد استفاده برای هر متغیر، آماره و میزان آماره، سطح معنی داری و اندازه اثر می‌باشد.

تمامی تجزیه و تحلیل‌ها در پژوهش حاضر به صورت دستی انجام شدند و از هیچ نرم‌افزاری استفاده نشد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات ابتدا اندازه‌های اثر مربوط به هر تحقیق بدست آمد. هر تحقیق شامل ۵ اندازه اثر بود که تمامی آنها به اندازه اثر r تبدیل گشت. پژوهش‌های مورد استفاده آماره‌های r و t را شامل می‌شوند که برای تبدیل t به r از فرمول زیر استفاده گردید:

$$\sqrt{\frac{t^2}{t^2 + d.f}}$$

$$\bar{r} = \frac{\sum r}{n}$$

$$\bar{z}_r = \frac{\sum z_r}{n}$$

سپس اندازه‌های اثر با استفاده از فرمول \bar{r} و \bar{z}_r فیشر ترکیب شدند.

^۱ فاصله اطمینان گزارش شده در پژوهش، نادرست است. در اصل فاصله اطمینان 0.2 می‌باشد.

نتایج

تبدیل Z_r به r	\bar{Z}_r	\bar{r}	تعداد	صفت شخصیتی
0.132	0.133	0.143	10	روان رنجور خویی
-0.131	-0.132	-0.123	10	برون گرایی
-0.061	-0.061	-0.044	9	باز بودن به تجربه
-0.112	-0.112	-0.101	9	سازش پذیری
-0.192	-0.194	-0.174	10	با وجدان بودن

اعتیاد به اینترنت و روان رنجور خویی

تنها همبستگی مثبت در این خرده مقیاس دیده شد. مقدار پائین اندازه ترکیبی این خرده مقیاس نسبت به اندازه های خام آن که در تحقیقات مختلف بدست آمده است، به خاطر گزارش همبستگی -0.716 در پژوهش عسگری و مرعشیان (۱۳۸۷) می باشد. بقیه همبستگی ها در این خرده مقیاس مثبت هستند.

اعتیاد به اینترنت و برون گرایی

هفت همبستگی گزارش شده منفی بود و تنها سه همبستگی با جهت مثبت بدست آمده بود. اندازه اثری که با استفاده از آزمون ترکیبی بدست آمد، با جهت همبستگی منفی بود.

اعتیاد به اینترنت و باز بودن به تجربه

شش مورد با همبستگی مثبت داشتیم و تنها سه مورد منفی. اما به خاطر قوی بودن همبستگی های منفی ارائه شده، اندازه اثر ترکیبی بدست آمده منفی می باشد.

اعتیاد به اینترنت و سازش پذیری

شش همبستگی منفی و سه همبستگی مثبت بود. نتیجه به نظر واقع بینانه تر است.

اعتیاد به اینترنت و با وجدان بودن

هفت مورد از همبستگی های گزارش شده منفی و سه تای بقیه مثبت بود. بیشترین اندازه اثر ترکیبی برای این خرده مقیاس بدست آمد. به نظر می رسد توافق بالاتری در مورد ارتباط وظیفه شناسی و اعتیاد به اینترنت وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

یک راه ارزشمند برای کنار هم قرار دادن نتایج متفرقه از تحقیقات مختلف، استفاده از فراتحلیل است (جمالی پاقعه، ۱۳۸۹). پژوهش حاضر با ترکیب ۴۸ اندازه اثر در ۵ گروه انجام شد که در کل از ده پژوهش بدست آمده بود. داده های فراتحلیل حاضر را دو روش همبستگی و آزمون t تشکیل می دادند که همگی آنها به اندازه اثر r تبدیل شدند و در نهایت از آزمون ترکیبی اندازه اثر استفاده شد. در تفسیر نتایج بدست آمده با توجه به جدول کوهن، اندازه اثر های محاسبه شده برای روان رنجور خویی، برون گرایی، سازش پذیری و وجدان گرایی کم و نزدیک به متوسط بود و برای باز بودن به تجربه کوچک بود. اما به گفته هومن (۱۳۹۲) اندازه تاثیر را باید با توجه به حوزه پژوهشی مورد آزمون سنجید. دلیل عمده نتیجه بدست آمده، تناقض بزرگی است که در یافته های گزارش شده دیده می شود. نتایج گزارش شده در موارد مختلف، دو گروه مثبت و منفی تشکیل می دهند که در اکثر موارد با یکدیگر نا موافق اند. به سبب دوری از سوگیری و اجازة دخالت همه موارد مناسب که صلاحیت دارند، هیچ داده ای به خاطر نا موافق بودن حذف نگردید.

اندازه تاثیر برای روان رنجور خویی 0.143 بدست آمد. نتیجه بدست آمده مثبت می باشد و با یافته های مینا موافق است. مقدار کم این اندازه اثر به سبب گزارش پژوهش عسگری و مرعشیان (۱۳۸۷) می باشد که همبستگی گزارش شده -0.716 است و این همبستگی

تاثیر خود را بر مقدار اندازه اثر می گذارد. اگر این مورد را از محاسبه کنار بگذاریم، اندازه اثر بدست آمده 0.239 می شود و به متوسط و اندازه واقعی نزدیک می گردد. اندازه اثر بزرگ و مثبت در این مقیاس بیانگر این است که هر چه افراد نمره بالاتری در روان رنجورخویی بگیرند، نمره اعتیاد به اینترنت آنان نیز افزوده می گردد. اما به سبب روش همبستگی مطالعات استفاده شده نمی توان ارتباط علی استنباط کرد.

اعتیاد به اینترنت و برون گرایی در بیشتر تحقیقات با همبستگی منفی گزارش شده است و مواردی که از روش t استفاده کرده اند هنگام تبدیل به ۲ به صورت مثبت حاصل می شوند که امکان گمراهی نتیجه را در بر دارند. میانگین اندازه اثر کل پژوهش ها 0.123- می باشد که بعد از حذف موارد مذکور، 0.134- می شود که تفاوت چندانی ندارد و قابل چشم پوشی است. این به این معناست که با افزایش نمره افراد در مقیاس برون گرایی، اعتیاد به اینترنت آنان کاسته می شود.

اندازه اثر خرده مقیاس باز بودن به تجربه 0.044- به دست آمد. این اندازه اثر با توجه به شش مورد همبستگی مثبت و سه مورد منفی حاصل شد. همبستگی های منفی گزارش شده نسبتاً بزرگ و نیز مثبت ها کوچک بودند که موجب منفی شدن اندازه اثر شد. به همین جهت همبستگی مطالعه عسگری و مرعشیان حذف شد و سپس اندازه اثر جدید محاسبه شد. مقدار جدید 0.034 به دست آمد که از نظر شدت اندازه تفاوتی نداشته اما جهت رابطه کاملاً تغییر کرده و مثبت شده است.

اندازه اثر مربوط به سازش پذیری 0.101- حاصل شد. در این مقدار شش همبستگی منفی و سه همبستگی مثبت شرکت داشتند. اگر موارد مربوط به آزمون t را از داده ها کنار بگذاریم، اندازه اثر جدید 0.164- می شود که همبستگی بزرگتری است. منفی بودن به این معنی است که با افزایش نمره افراد در سازش پذیری از اعتیاد به اینترنت آنان کاسته می شود و بالعکس.

در خرده مقیاس وجدان گرایی بیشترین اندازه اثر بدست آمد. از میان هفت همبستگی منفی و سه همبستگی مثبت، مقدار اندازه اثر 0.174- به دست آمد. در این خرده مقیاس نیز به سبب کاهش تورش، مواردی که با آزمون t محاسبه شده بودند کنار گذاشته شد تا نتیجه آن دیده شود. مقدار اندازه اثر بعد از حذف موارد مذکور، 0.264- بدست آمد که به مقدار واقعی نزدیک تر است. منفی بودن اندازه در این مقیاس به این معنی است که با کم شدن نمره افراد در مقیاس وظیفه شناسی بر میزان اعتیاد به اینترنت آنان افزوده می گردد. در کل مقیاس های روان رنجورخویی و وجدان گرایی در درجه نخست و برون گرایی و سازش پذیری در مرتبه بعدی، خرده مقیاس هایی هستند که رابطه ای قوی تر با اعتیاد به اینترنت نشان دادند. با توجه به نتایج بدست آمده، می توان اینگونه برداشت کرد که هر چند عوامل شخصیتی در میزان اعتیاد به اینترنت افراد دخیل است، اما علل بیشتر و پیچیده تری وجود دارد که موجب می شود افراد به اینترنت و رضای تمایلات از طریق آن گرایش بیشتری داشته باشند.

روش فراتحلیل در عمل ضعف هایی دارد و این مسئله محدودیت هایی برای پژوهشگر ایجاد می کند که موجب کاهش رضایت از یافته ها می گردد. ضعف نخست در تبدیل t به ۲ خود را نشان می دهد. هنگام تبدیل با استفاده از فرمول استاندارد تبدیل، صرفاً اندازه t امکان تبدیل شدن به اندازه اثر ۲ را دارد و جهت مثبت و منفی که نمایانگر جهت رابطه می باشد، در این روش از قلم می افتد و مقداری از آنچه در تحقیق می تواند بیانگر باشد، پنهان می ماند.

ضعف دیگر روش فراتحلیل که در پژوهش حاضر نیز به چشم می خورد، این است که مطالعات انتخاب شده از نظر روش ها، تعاریف عملیاتی، وسایل سنجش، نحوه نمونه گیری و... به هم شبیه و یکدست نیستند (آزادی احمدآبادی، ۱۳۹۲). این یکدست نبودن گاهی به خاطر اقتضای پژوهش است اما مواردی نیز به خاطر رعایت نکردن استاندارد های پژوهشی است. استاندارد های پژوهشی که رعایت آنها برای بدست آوردن نتیجه ای مطلوب، لازم است اما به سبب آگاهی ناکافی پژوهشگر عمدتاً نادیده گرفته می شود. برای نمونه می توان به این موارد اشاره کرد: ۱. نمونه گیری مناسب و در راستای استاندارد پژوهشی. ۲. انتخاب روش درست و بجا برای تحلیل داده ها و توجه به مناسب روش انتخابی با نوع تحقیق (یعنی اگر ذات پژوهش همبستگی است، از آزمون هایی که در خور تحقیق آزمایشی است، استفاده نشود). ۳. استفاده از روش مناسب جمع آوری داده ها که از الزامات پژوهش در علوم رفتاری است (بخشی از سوگیری هایی که موجب گمراهی نتایج می شود به این خاطر است که روش جمع آوری داده ها مناسب نیست). اگر این موارد رعایت شود سوگیری در تحقیق ها و نیز در تحقیق به روش فراتحلیل به حداقل می رسد و اعتماد بیشتری به پژوهش ها می شود و می توانند منشا اثر باشند.

ضعف دیگری که در این پژوهش به حداقل رسید، سوگیری در استفاده از داده ها برای فراتحلیل است. این کاستی این گونه است که هنگام استفاده از فراتحلیل، پژوهشگران صرفاً به داده هایی اعتنا می کنند که بعد از تحلیل، نتیجه مورد نظر خودشان را بدست دهد و نیز نتایجی که از نظر آماری معنی دار نبودند گزارش نمی کنند. این عمل موجب سوگیری و عدم کفایت تحقیق می گردد. در این پژوهش

A meta-analysis of the relationship between Internet addiction and personality traits

تمام تلاش محققین بر این بود که از این گونه سوگیری ها دوری کنند. بنابراین تمام پژوهش هایی که در دسترس بودند و نیز استاندارد های لازم را برای استفاده در فرا تحلیل داشتند، منظور شدند و به صورت سلیقه ای کنار گذاشته نشدند.

این پژوهش هرچند با هدف جمع بندی نتایج در این زمینه انجام گرفت اما باز هم جای تحقیق درباره موارد زیربنایی شخصیتی در اعتیاد به اینترنت احساس می شود. اعتیاد به اینترنت هر چند پدیده ای نوظهور است اما به سبب مخاطراتی که ایجاد می کند، عامل مهمی است و باید هر چه بیشتر مورد توجه قرار گیرد و با سیاست گذاری های فرهنگی و اجتماعی از آن جلوگیری شود.

منابع

- احمدی، هدی، زاده محمدی، فاطمه، معصوم بیگی، مهدیه و سهرابی، فرامرز (۱۳۹۱). بررسی میزان شیوع اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با ویژگی های جمعیت شناختی در بین دانشجویان دانشگاه علامه طباطبائی، *فصلنامه روان شناسی تربیتی*، سال هشتم، شماره ۲۵، ۳۴-۱۹.
- بحری، نرجس، صادق مقدم، لیلا، خدادوست، لیلی، محمدزاده، جلال و بنفشه، الهه (۱۳۹۰). وضعیت اعتیاد به اینترنت و ارتباط آن با سلامت عمومی دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی گناباد، *فصلنامه دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی بیرجند*، دوره هشتم، شماره ۳، ۱۷۳-۱۶۶.
- برات دستجردی، نگین و صیادی، سمیه (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین استفاده از شبکه های اجتماعی بر اعتیاد به اینترنت و افسردگی در دانشگاه های پیام نور شهر اصفهان، *تحقیقات علوم رفتاری*، دوره دهم، شماره ۵، ۳۴۱-۳۳۲.
- بیدی، فاطمه و کارشکی، حسین (۱۳۹۲). اعتیاد به اینترنت (از دیدگاه روان شناسی)، تهران: انتشارات آوای نور.
- بیدی، فاطمه، نامداری پژمان، مهدی، امانی، احمد، قنبری، سیروس و کارشکی، حسین (۱۳۹۱). تحلیل ساختاری ارتباط بین اعتیاد به اینترنت با افسردگی، سازگاری اجتماعی و عزت نفس، *مجله دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی همدان*، دوره نوزدهم، شماره ۳، ۴۸-۴۱.
- تمنایی فر، محمدرضا، صدیقی ارفعی، فریبرز و گندمی، زینب (۱۳۹۲). بررسی رابطه بین روان رنجورخویی با اعتیاد به اینترنت در گروهی از دانش آموزان، *مجله پزشکی هرمزگان*، سال هفدهم، شماره ۱، ۶۹-۷۵.
- جعفری ندوشن، محمدرضا، علیپور ندوشن، خدیجه، میری زاده، مریم، احمدی طهران، هدی، نوروزی نژاد، غلامحسین، صادقی یکتا، طاهره و علیپور ندوشن، مرضیه (۱۳۹۱). همبستگی اعتیاد به اینترنت با سلامت عمومی در دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی قم، سال تحصیلی ۹۰-۱۳۸۹، *دانشگاه علوم پزشکی قم*، دوره ششم، شماره ۳، ۹۰-۸۶.
- جعفری، نسیم و فاتحی زاده، مریم (۱۳۹۰). پیش بینی اعتیاد به اینترنت بر پایه هوش هیجانی در دانشجویان دانشگاه اصفهان، *دانش و پژوهش در روان شناسی کاربردی*، سال دوازدهم، شماره ۳، ۸۶-۷۹.
- جعفری، نسیم و فاتحی زاده، مریم (۱۳۹۱). بررسی رابطه بین اعتیاد به اینترنت با افسردگی، اضطراب، فشار روانی، و هراس اجتماعی در دانشجویان دانشگاه اصفهان، *مجله علمی دانشگاه علوم پزشکی کردستان*، دوره هفدهم، شماره ۴، ۹-۱.
- جمالی پاقلعه، سمیه؛ عابدی، احمد؛ آقایی، الهام و زارع، رضیه (۱۳۸۹). فرا تحلیل جامع رابطه هوش هیجانی و سلامت روان، *پژوهش در سلامت روان شناختی*، دوره چهارم، شماره ۳ و ۴، ۳۱-۲۱.
- حسن زاده، رمضان، بیدختی، عاطفه، رضایی، عباس و رهایی، فاطمه (۱۳۹۱). رابطه اعتیاد به اینترنت با پیشرفت تحصیلی و ویژگی های شخصیتی فراگیران، *فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی*، سال سوم، شماره ۱، ۱۰۷-۹۵.
- حسینی بهشتیان، سید محمد (۱۳۹۱). رابطه بین اعتیاد به اینترنت و ویژگی های شخصیتی دانشجویان دانشگاه های دولتی شهر تهران، *جامعه پژوهی فرهنگی*، سال سوم، شماره ۱، ۹۱-۷۹.
- خانجانی، زینب و اکبری، سعیده (۱۳۹۰). رابطه ویژگی های شخصیتی نوجوانان و اعتیاد آنان به اینترنت، *یافته های نو در روان شناسی*، سال ششم، شماره ۱۹، ۱۵۲-۱۱۳.
- خواجه موگهی، ناهید و علاسوند، مریم (۱۳۸۹). بررسی متغیرهای شخصیتی پیش بینی کننده اعتیاد به اینترنت، *مجله علمی پزشکی*، دوره نهم، شماره ۴، ۳۵۹-۳۶۶.
- درگاهی، حسین و رضوی، منصور (۱۳۸۶). اعتیاد به اینترنت و عوامل موثر بر آن در ساکنان منطقه ۲ غرب تهران، *فصلنامه پایش*، سال ششم، شماره ۳، ۲۶۵-۲۷۲.
- رشید، سونیا (۱۳۸۷). بررسی رابطه بین ویژگی های شخصیتی (بر اساس NEO) و اعتیاد به اینترنت در نوجوانان، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.

روحانی، فضیله و تاری، سعیده (۱۳۹۰). بررسی میزان اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با انگیزه تحصیلی و رشد اجتماعی دانش آموزان دوره متوسطه استان مازندران، فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال دوم، شماره ۲، ۳۴-۱۹.

زارع زاده، الهام و آئینی، صدیقه (۱۳۹۴). فراتحلیل اعتیاد اینترنتی دانشجویان، ششمین همایش سراسری آسیب های پنهان زیست دانشجویی، کردستان، جهاددانشگاهی واحد کردستان.

شایق، سمیه، آزاد، حسین و بهرامی، هادی (۱۳۸۸). بررسی اعتیاد به اینترنت و رابطه آن با ویژگی های شخصیتی در نوجوانان تهران، *اصول بهداشت روانی*، سال یازدهم، شماره ۲، ۱۵۸-۱۴۹.

عسگری، پرویز و مرعشیان، فاطمه (۱۳۸۷). رابطه بین ویژگی های شخصیتی و اضطراب کامپیوتر با اعتیاد به اینترنت در بین دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز، *یافته های نو در روانشناسی*، دوره دوم، شماره ۷، ۳۵-۲۳.

فتحی، محمد (۱۳۹۰). مقایسه ویژگی های شخصیتی و سبک های هویت در بین دانشجویان معتاد به اینترنت و عادی دانشگاه تهران، پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی عمومی، دانشگاه علامه طباطبایی.

قاسمی، وحید و ملک احمدی، حکیمه (۱۳۸۹). تبیین اعتیاد به اینترنت در بین کاربران کافی نت های شاهین شهر، *فصلنامه پژوهش های ارتباطی*، سال هفدهم، شماره ۴، ۷۷-۵۱.

گندمی، زینب (۱۳۹۰). بررسی رابطه اعتیاد به اینترنت و ویژگی های دانش آموزان متوسطه شهرستان کاشان سال تحصیلی ۸۹-۸۸، پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی تربیتی، دانشگاه کاشان.

منظرالظهور ورنوسفادرائی، ناهید (۱۳۹۰). رابطه اعتیاد به اینترنت با ویژگی های شخصیتی و سبک های دلبستگی و سلامت روان در جوانان شهر اصفهان، پایان نامه کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مرودشت.

میرزائیان، بهرام، باعزت، فرشته و خاکپور، نعیمه (۱۳۹۰). اعتیاد به اینترنت در بین دانشجویان و تاثیر آن بر سلامت روان، فصلنامه فن آوری اطلاعات و ارتباطات در علوم تربیتی، سال دوم، شماره ۱، ۱۶۰-۱۴۱.

ناستی زایی، ناصر (۱۳۸۸). بررسی ارتباط سلامت عمومی با اعتیاد به اینترنت، *مجله طبیب شرق*، دوره یازدهم، شماره ۱، ۶۳-۵۷.

نصراللهی، نورالله، مختاری، حیدر و سیدین، مریم (۱۳۹۲). فراتحلیل: رویکردی به تلفیق و ارزشیابی پژوهش های علم اطلاعات و دانش شناسی، فصلنامه پردازش و مدیریت اطلاعات، دوره ۲۹، شماره ۲، ۳۱۶-۲۹۳.

هومن، حیدرعلی (۱۳۹۲). راهنمای عملی فراتحلیل در پژوهش علمی، نشر سمت، چاپ سوم.

هویت، دنیس، کرامر، دانکن (۱۳۸۸). روش های آماری در روان شناسی و سایر علوم رفتاری. (ترجمه حسن پاشا شریفی و همکاران)، نشر سخن، چاپ اول.

- Aboujaoude, E. (2010). Problematic Internet use: an overview. *World Psychiatry*, 9, 85-90.
- Akhavi Smarein, Z., Smaeeli Far, N., Yekleh, M., Tahmasebi, S., Yaryari, F., Ramezani, V., Sandi, S. (2013). Relationship between Personality Traits and Internet Addiction of Students at Kharazmi University. *Psychology and Behavioral Research*, 2(1), 10-17.
- Beard, K.W. (2005). Internet addiction: a review of current assessment techniques and potential assessment questions. *Cyberpsychology & Behavior*, 8, 7-14.
- Block, J.J. (2008). Issues for DSM-5: Internet addiction. *American Journal of Psychiatry*, 165, 306-307.
- Browne-Miller, A. (Eds) (2009). THE Prager International Collection on Addiction, Volume 4 Behavioral Addictions from Concept to Compulsion. Library of Congress Cataloging-in-Publication Data, United States of America.
- Cash, H., Rae, C.D., Steel, A.H. & Winkler, A. (2012). Internet Addiction: A Brief Summary of Research and Practice. *Current Psychiatry Reviews*, 8, 292-298.
- Cloninger, C.R. (1986). A unified biosocial theory of personality and its role in the development of anxiety states. *Psychiatric Developments*, 3, 167-226.
- Corr, P.J., Matthews, G. (Eds) (2009). The Cambridge Handbook of Personality Psychology. Cambridge University Press, New York.
- Feist, J., Feist, G.J. (2008). Theories of Personality. Mc Graw-Hill, United States of America.
- Goldberg, I. Internet addiction disorder (1996) [online]. Available from URL: <http://www.cog.brown.edu/brochure/people/duchon/humor/internet.addiction.html>
- Gray, J.A. (1987). The psychology of fear and stress. Cambridge. Cambridge University Press, England.
- John, O.P., Robins, R.W., Pervin, L.A. (Eds) (2008). Handbook of Personality Theory and Research. Guilford Press, New York.
- Johnson, N.F. (2009). The Multiplicities of internet Addiction: the misrecognition of leisure and learning. British Library Cataloguing in Publication Data, Britain.
- Kuss, D.J. (2012). Substance and Behavioral Addictions: Beyond Dependence. *Addiction Research and Therapy*, 6(1), 1-2

A meta-analysis of the relationship between Internet addiction and personality traits

- Kuss, D. J., Shorter, G. W., Rooij, A. J., Griffiths, M. D., & Schoenmakers, T. M. (2013). Assessing Internet Addiction Using the Parsimonious Internet Addiction Components Model—A Preliminary Study. *International Journal of Mental Health and Addiction*, 12(3), 351-366.
- McCrae, R.R., Costa, P.T., Jr. (1999). A Five-Factor theory of personality. In L. A. Pervin & O. P. John (Eds.), *Personality theory and research* (pp. 139–153). New York: Guilford Press.
- McCrae, R.R., Costa, P.T., Jr (2003). *Personality in Adulthood*. Guilford Press, New York.
- Papastylianou A (2013). Relating on the Internet, Personality Traits and Depression: Research and Implications. *The European Journal of Counselling Psychology*, 2(1), 65–78.
- Rosenberg, K.P, Feder, L.C. (Eds) (2014). *Behavioral Addictions Criteria, Evidence, and Treatment*. Elsevier, United States of America.
- Schultz, D.P. & Schultz, S.E. (2013). *Theories of personality*. Wadsworth (Cengage Learning), United States of America.
- Shaw, M., Black, D.W. (2008). Internet addiction: definition, assessment, epidemiology and clinical management. *CNS Drugs*, 22, 353-365.
- Tellegen, A. (1993). Folk concepts and psychological concepts of personality and personality disorder. *Psychological Inquiry*, 4, 122–130.
- Young, K. S. (1996a). Pathological Internet Use: A case that breaks the stereotype. *Psychological Reports*, 79, 899-902.
- Young, K.S. (1996b). Internet addiction: The emergence of a new clinical disorder. Poster presented at the 104th Annual Convention of the American Psychological Association in Toronto, Canada, August 16, 1996.
- Young, K.S. (1998) *Caught in the net: how to recognize the signs of internet addiction – and a winning strategy for recovery*. Wiley, New York.
- Young, K.S. & Nabuco de Abreu, C. (Eds) (2011). *Internet Addiction A Handbook and Guide to Evaluation and Treatment*. Wiley, New Jersey.

شپوهنگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی